

18.1.2023

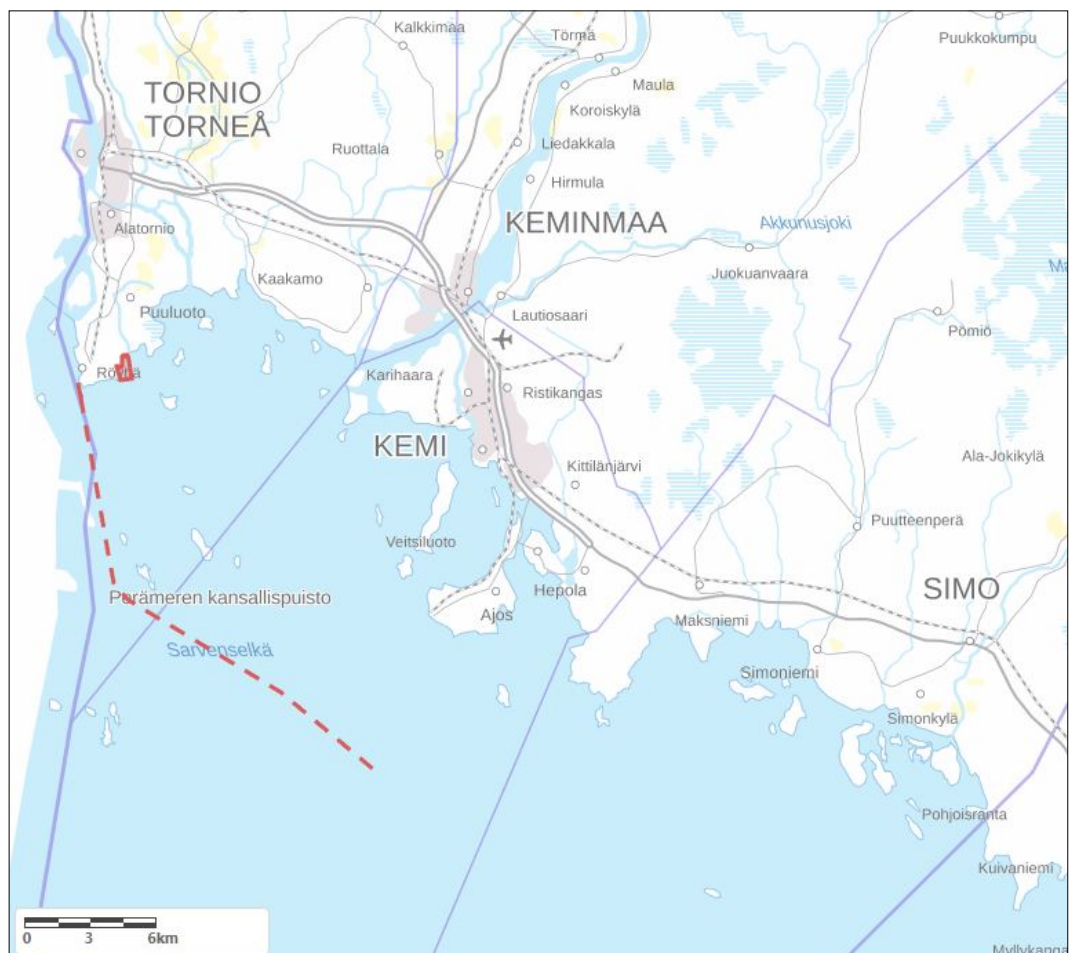
Väylävirasto/Väylänpito
PL33
00521 Helsinki
kirjaamo@vayla.fi
olli.holm@vayla.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa

Hanke Tornion meriväylän parantaminen

Hankkeen sijainti

Hanke sijoittuu Tornion ja Kemin kaupunkien alueille Tornion meriväylälle ja Röyttän satamaan kuvan 1 mukaisesti.

Kuva 1. Hankkeen sijainti.

Hankkeesta vastaava

Väylävirasto/Väylänpito
PL33
00521 Helsinki

Asian vireilletulo

Väylävirasto ja Outokumpu Stainless Oy ovat 24.9.2021 pyytäneet Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) päätöstä siitä, edellyttääkö Tornion meriväylän parantaminen nykyisellä väylän kulkusyvyydellä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki 252/2017) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettelyä).

Väylävirasto ja Outokumpu Stainless Oy ovat tehneet 30.8.2021 hankkeesta yhteistoimintasopimuksen, jonka mukaan Väylävirasto laatii aluehallintovirastolle tehtävän yhteisen vesilain mukaisen lupahakemuksen väylä- ja satama-alueen ruoppaukseen ja läjittämiseen liittyvistä töistä sekä vastaa lupaprosessin vaatimien ympäristöselvitysten (mukaan lukien mahdollinen ympäristövaikutusten arviointimenettely) teettämisestä.

Hankkeesta vastaava on toimittanut ELY-keskukselle YVA-lain 12 §:n ja YVA-asetuksen 1 §:n edellyttämät tiedot hankkeesta 24.10.2022. Asiakirjat sisältävät YVA-menettelyn tarveharkintaselvityksen (Tornio Röyttä väylän parantaminen).

Hankkeesta vastaavan toimittamat tiedot

Hankkeen kuvaus

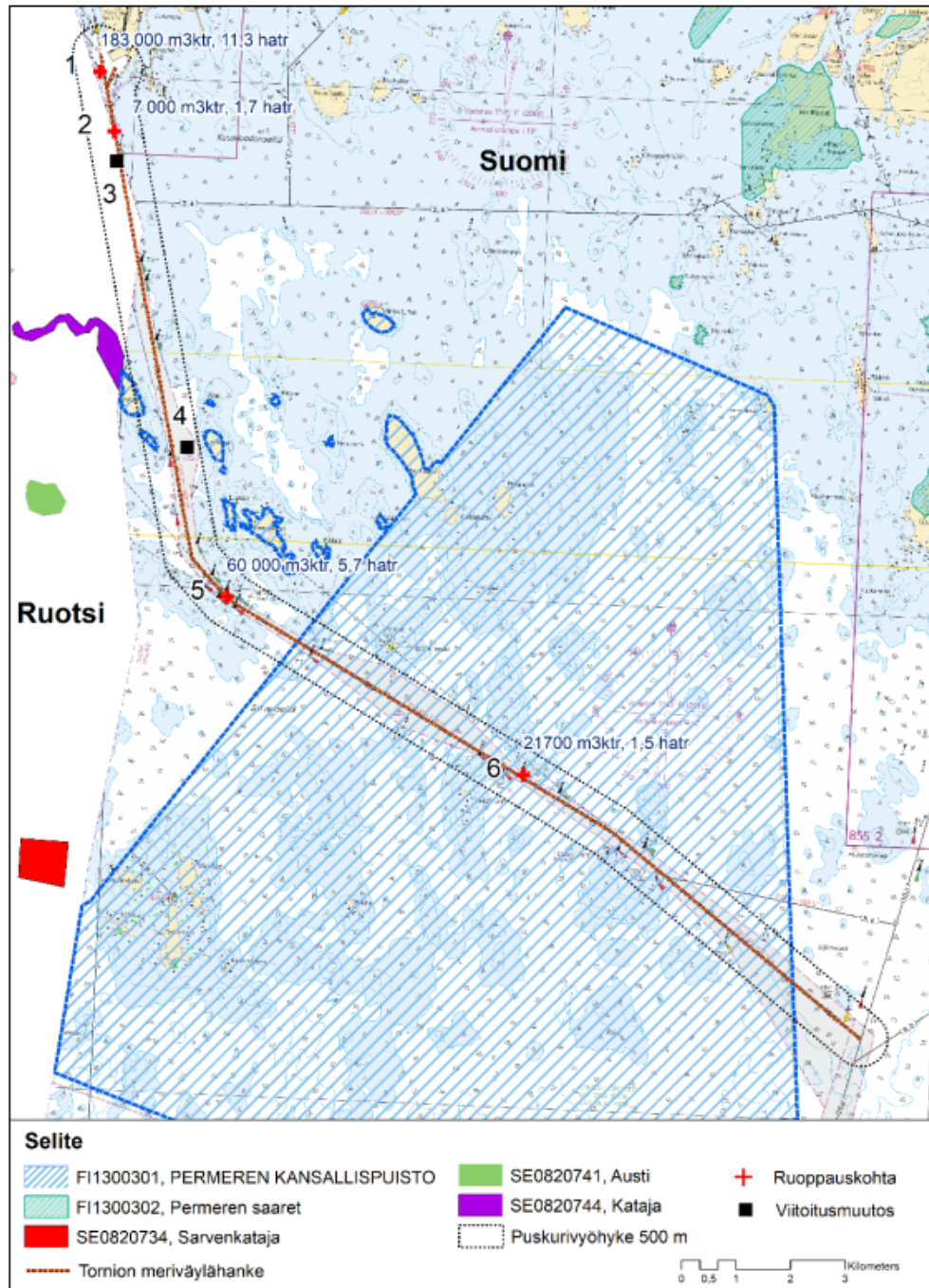
Hanke sijoittuu Perämeren pohjukkaan Tornion ja Kemin edustan merialueelle merikartan n:o 59 alueelle. Väylä johtaa Röyttän satamaan ja sen nykyinen mitoitussyvyys on 9 metriä. Sataman liikenne palvelee pääasiassa Outokumpu Stainless Oy:n Tornion terästehdasta. Väylän parantamista suunnitellaan väylän nykyisellä mitoitussyvyydellä. Hankkeen muutos käsittää nykyisten väyläkapeikkojen leventämisen alusliikenteen kannalta vaikeissa kohdissa.

Tornion 9 metrin väylä on olemassa oleva meriväylä, eikä hankkeessa rakenneta uutta väylää. Väylää levennetään ruoppaamalla kolmessa kohteessa (kohteet 2 Sisäosa, 5 Eurooppa mutka ja 6 Keilakrunnin kapeikko) ja kahdessa kohtaa (kohteet 3 ja 4) leventäminen tapahtuu muuttamalla viitoitusta (kuva 2). Lisäksi hankkeeseen kuuluu sataman vastuulla olevat satama-alueen levennystyöt (kohde 1). Hankkeen kokonaisruoppausmäärä on noin 360 000 m³ltr ja ruopattavat massat on suunniteltu läjitettäväksi sataman aikaisemmin käytetyn läjitysaltaan viereen sijoittuvaan uuteen läjitysaltaaseen, jonka suunnittelu on parhaillaan käynnissä.

Väyläalueen leventämisen vuoksi kolmetoista kelluvaa turvalaitetta siirretään. Lisäksi hankkeen yhteydessä asennetaan yksi uusi viitta ja yhden reunamerkin etäisyyttä väyläalueeseen muutetaan. Ruoppausalueilla sijaitsevat kelluvat turvalaitteet siirretään ruoppaustöiden aikana väliaikaisesti pois ja siirretään töiden päätyttyä takaisin niiden vanhoille paikoille.

Hankkeen tavoitteena on parantaa satamaan suuntautuvien LNG-kuljetusten turvallisuutta ja turvata Tornion terästehtaiden turvalliset ja sujuvat tuonti- ja

vientikuljetukset. Mahdollinen onnettomuus väylällä voisi johtaa näiden kuljetusten katkeamiseen tilapäisesti kokonaan.

Kuva 2. Ruoppauskohdat ja viitoituksen muutoskohdat.

Hankkeen aiempi suunnittelu

Tornion 9 metrin väylä ympäristövaikutusten menettely tapahtui vuosina 2004-2005. Vaihtoehtona VE1 oli Tornion väylän syventäminen mitoitussyvyyteen 9 m. Ruopattava massamäärä oli noin 770 000 m³ ktr, josta imuruopattavia massoja 580 000 m³ ktr. Ruoppauskohteita oli yhteensä 25 kpl. Nollavaihtoehtona oli, että väylää ei syvennetä (PSV-Maa ja Vesi 2005). Tornion 9 metrin väylän ruoppaukset toteutettiin vuonna 2008. Väylää on syvennetty aikaisemmin 1980- ja 1990-luvulla.

Hankkeen esiselvitys on valmistunut 2015. Hankkeeseen liittyviä maastotutkimuksia on tehty vuonna 2018 ja niitä on jatkettu kesällä 2020. Ruopattavilla kohteilla tehdään vielä tarkentavia maaperätutkimuksia ja tankoharauksia. Hankkeen yleissuunnitelma on laadittu 2021 (Meritaito Oy 2021). Yleissuunnitelma perustuu pääosin esisuunnitelma-asiakirjaan (Meritaito Oy 2016).

Hankealueen ympäristö

Hankealue sijoittuu Röyttän satamaan ja olemassa olevalle meriväylälle Perämerellä, Tornion ja Kemin edustan merialueella. Satama- ja tehdasalue on voimakkaasti ihmisen muokkaamaa. Tehdasalueen edustalla sijaitsevaan läjitysalueeseen nähden läheisin asutusalue on Puuluoto, joka sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä terästehtaiden koillispuolella. Puuluodossa ja Röyttässä asui vuoden 2021 lopussa muutama sata ihmistä. Virkistykseen liittyviä alueita ovat kolme venesatamaa Röyttässä-Puotikarissa, yksi kalasatama Koivuluodonletossa, uimarannat Prännärinniemen kärjessä ja Mustanlahdessa sekä Alkunkarin luontoalue lintutorneineen. Sekä virkistys- ja kotitarvekalastukseen, ammattikalastukseen että veneilyyn liittyvä vesillä kulku on merkittävä.

Luvat

Alueella on aikaisemmin haettu vesilain mukaista lupaa Merenkulkulaitoksen Pohjanlahden merenkulkupiirin toimesta 2.7.2004. Lupaa haettiin Tornion väylän ruoppaamiseen ja ruoppausmassojen läjittämiseen sekä väylän muuttamiseen 9 metrin julkiseksi kulkuväyläksi. Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto myönsi hankkeelle vesilain mukaisen luvan 25.11.2005 päätöksellään Nro. 117/05/1, Dnro. PSY-2004-y-94.

Hankkeella ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa vesilain (27.5.2011/587) mukaista lupaa. Tornion väylän parantamisen yleissuunnitelman jälkeen laaditaan hakemussuunnitelma vesilain mukaisen luvan saamiseksi hankkeen toteuttamiseen liittyville ruoppaus- ja läjityksille.

Tornion satamalla on nykyisin Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 15.4.2005 myöntämä ympäristölupa (Nro 33/05/1, Dnro Psy-2004-y-42).

Outokumpu Chrome Oy, Outokumpu Stainless Oy, Norex Tornio Oy, Refelco Oy ja Tapojärvi Oy hakevat voimassa olevan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämän ympäristöluvan nro 83/12/1 lupamääräysten tarkistamista jatkaakseen nykyistä toimintaansa Tornion tehtailla. Tarkistushakemuksen yhteydessä sataman ympäristölupaa haetaan yhdistettäväksi osaksi Tornion tehtaiden lupaa. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei vielä ole tehnyt päätöstä kyseisestä lupahakemuksesta (PSAVI/3744/2017).

Kaavatilanne

Maakuntakaavat

Hankealueella on voimassa Lapin meri- ja rannikkoalueen tuulivoimamaakuntakaava (vahvistettu 16.6.2005) ja Länsi-Lapin maakuntakaava (vahvistettu 19.2.2014). Maakuntakaavassa on osoitettu Tornion väylä ja Röyttän satama (LS1702). Teollisuusaluetta ja satamaa koskee SEVESO-

vyöhykemarkintä (sev 2810). Perämeren kansallispuistoon kuuluvat kohteet on merkitty suojelualueeksi (SL).

Yleiskaavat

Hankealueella on voimassa Tornion yleiskaava 2021, joka on saanut lainvoiman 1.3.2010. Kaavassa on osoitettu Tornion väylä ja Röyttän satama (LS1702). Sataman itäpuolen alue on teollisuusaluetta (TT). Teollisuusaluetta ja satamaa koskee SEVESO-vyöhykemarkintä. Perämeren kansallispuistoon kuuluvat kohteet on merkitty suojelualueeksi (sl). Röyttä tuulivoimala-alue (tv) on Röytän edustalla.

Kemin kaupungin oikeusvaikutteinen yleiskaava on saanut lainvoiman 3.11.2001. Perämeren kansallispuistoon alue on merkitty suojelualueeksi (sl). Perämeren kansallispuiston itäpuolelle on merkitty Ajoksen merituulivoimapuisto. Kaavassa on osoitettu Tornion väylä.

Asemakaava

Suunniteltu läjitysallas sijoittuu Röyttä "Puuska 2" asemakaavan muutosalueelle. Asemakaavan muutos on hyväksytty 24.02.2014. Asemakaava kattaa myös tehdasalueen edustan merialuetta. Läjitysallas on W-alueella ja T/kem-1 (Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, jolla on/jolle saa sijoittaa merkittävän vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Asemakaava mahdollistaa myös jätteiden ja sivutuotteidenkäsittelyn ja loppusijoituksen sekä maanalaisten rakennusten ja rakennelmien rakentamisen.

Hankkeen yhteys muihin alueella oleviin hankkeisiin

Outokumpu Oyj:n Tornion terästehtaan edustalle on suunnitteilla tuulivoimapuisto. Merituulivoimapuisto sijoittuu Tornion Röyttän teollisuus- ja satama-alueen edustalla olevalle merialueelle. Tuulivoimalat sijoittuvat Röyttän etelä- ja kaakkoispuolelle 1-8 kilometrin etäisyydelle rantaviivasta. Hanke ei ole edennyt rakentamisvaiheeseen.

Ajoksen merituulivoimapuiston laajennushanke on läpikäynyt ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja kaavoituksen (YVA 2009-2010 ja osayleiskaava 2012–2014). Tuulivoimapuiston laajennuksessa 29 tuulivoimalaa sijoitetaan Ajoksen lännen ja etelän puoleisille merialueille jo perustettujen tuulivoimaloiden läheisyyteen.

Ajoksen sataman meri- ja tuloväylän sekä satama-altaan syventäminen, sataman uuden pengeraallonmurtajan, läjitysaltaan ja uuden laiturin rakentaminen sai vesilain mukaisen luvan 1.7.2020 (päätös 93/2020, dnro PSAVI/3882/2019). Kemin Ajoksen sataman laajentamisen rakennustyö alkoivat 2021. Laajentamisessa rakennetaan uusi laituri ja syvennetään Ajoksen tuloväylää ja kääntöallasta.

Suojelualueet

Tornion meriväylä menee Perämeren kansallispuiston Natura-alueen (FI1300301) halki. Väylän läheisyydessä on Katajan (SE0820744) Natura-alue. Katajan saari sijaitsee Haaparannan saaristossa noin 600 m etäisyydellä Tornion väylästä länteen ja alue on suojeltu luontodirektiivin perusteella (SCI).

Möylyn hylkeidensuojelualue sijoittuu lähimmillään noin 6 km päähän Tornion väylästä ja noin 7,6 lähimmästä ruoppauspaikasta. Suojelualueen pinta-ala on noin 760 hehtaaria.

Hankkeen arvioidut vaikutukset

Vaikutukset maankäyttöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Tornion meriväylä ja satamaan suunniteltu läjitysallas voi rajoittaa muuta maankäyttöä vain välittömässä lähiympäristössään. Välillisiä vaikutuksia sekä väyläalueella sekä sen että väylän ja sataman lähiympäristössä voi aiheutua toiminnan aikaisesta melusta, jotka voivat rajoittaa tiettyjen maankäyttömuotojen suunnittelua välittömässä ympäristössä. Läjitysallas sijoittuu jo teollisuusalueelle, missä on toimintaan liittyvää melua.

Tornion meriväyläalueen leventämiseen liittyvät ruoppaustyöt ja ruoppausmassojen sijoittaminen uuteen läjitysaltaaseen eivät vaikuta Kemin tai Tornion yhdyskuntien kehittämiseen ja maankäyttöön haitallisesti.

Meriväylän parantaminen ei muuta juuri maisemaa. Väylän osalla maisema muutos koskee viitoitusta, jolla ei väylämaiseman kokonaiskuvaan ole merkitystä. Satamassa maisema muuttuu läjitysaltaan osalla, mutta alue on teollisuusaluetta, eikä maisemamuutoksesta ole erityistä haittaa ja sen merkittävyys on vähäinen.

Mahdollisiin hylkyihin ei kohdistu uhkaa. Hylkyjen läheisyyteen ei ole suunniteltu ruoppauksia. Perä-meren kansallispuiston saarilla sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat saarissa, eikä niihin siksi kohdistu vaikutuksia. Hanke ei uhkaa kulttuurihistoriallisista rakennuksista tai ympäristöjä. Toiminnan aikaisia vaikutuksia ei ole maisema- eikä kulttuuriarvoihin.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen

Suunnitellut toimet eivät vaikuta kallioperään olosuhteisiin juuri ollenkaan, koska louhintaa suoritetaan vain yhdellä kohteella. Maaperään kohdistuvat vaikutukset ovat vähäiset, koska ruoppausta tehdään nykyisen väyläalueen lähellä, missä ei ole erityisiä tai suojeltuja maaperämuodostumia. Ruopattavan osan läheisyydessä sedimentoituva kiintoainemassa saattaa synnyttää vaikutuksia merialueen pohjan laatuun. Läjitysalue on satama-alueella, missä maaperää on muokattu.

Pohjavesiin hankkeella ei sijainnista johtuen ole vaikutuksia.

Vaikutukset pintavesiin

Ruoppaustöiden välittömin vaikutus on veden samentuminen, jota tapahtuu ruoppauspaikalla ja massojen läjityksessä. Samennusta syntyy, kun ruopattavaa massaa liettyy veteen ja alkaa kulkeutua virtauksen mukana laskeutuen samalla pohjaa kohti. Liettymisaste riippuu kaivu- ja työmenetelmistä, massojen laadusta ja mm. sääolosuhteista. Samentuman leviäminen ja laajuus riippuvat työvaiheen aikaisista sääolosuhteista eli lähinnä tuulista ja meriveden korkeuden vaihteluista. Ruoppauksesta aiheutuva voimakas samennus ulottuu tyypillisesti muutamien satojen metrien päähän työkohteesta. Samennus ulottuu koko vesipatsaaseen toisin kuin läjityksessä, jossa suurimmat vaikutukset kohdistuvat pohjanläheiseen veteen. Sameustasojen nousua voidaan havaita niin kauan kuin toiminta jatkuu. Sameustasot laskevat muutamien päivien kuluessa toiminnan lakattua.

Ruoppauksen vaikutuksesta veteen vapautuu kiintoaineeseen sitoutuneita ravinteita, erityisesti fosforia. Myös typpipitoisuus nousee samentuneella alueella. Veteen vapautuneet ravinteet saattavat osaltaan väliaikaisesti nostaa veden rehevyytasoa. Toisaalta valo-olosuhteiden heikkeneminen samentumisen myötä heikentää kasviplanktontuotantoa. Kokonaisfosforin liennut epäorgaaninen osa, fosfaattifosfori, on pääasiallinen levien käyttämä fosforiyhdiste. Sedimentit, joissa orgaanisen aineksen osuus on hyvin suuri, voivat lisäksi lisätä hapenkulutusta vedessä ja heikentää happioloja etenkin kerrostuneissa olosuhteissa.

Tornion meriväylän ruoppauksista aiheutuu lyhytaikaista paikallista veden samentumista. Hankkeella ei ole nykytilaan verrattuna pysyvästi vedenlaatua heikentävää vaikutusta.

Laivaliikenteen haitta veden laadulle ei nykyisestä lisäännä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää.

Vaikutukset pohjaeläimistöön, kalastoon ja kalastukseen

Ruoppaustöiden kalatalousvaikutukset riippuvat olennaisesti ruoppausajankohdasta ja vallitsevista sääolosuhteista. Lohen aktiivisin nousu Tornionjokeen on alkukesästä kesä-heinäkuussa. Meritaimen nousu on kaksihuippuinen eli aktiivinen nousu ajoittuu kevääseen touko-kesäkuulle ja syksyyn elo-syyskuulle. Vaellussiika ja nahkiainen nousevat jokeen pääasiassa syksyllä. Lohen rysäkalastus keskittyy kesä-heinäkuulle ja siikaa pyydetään osin syys-lokakuulle asti.

Ruoppaus voi yleensä aiheuttaa haittaa kalastukselle lähinnä veden samentumisen, pyydysten likaantumisen ja kalojen karkottumisen vuoksi. Kalojen karkottuminen voi aiheutua vedenlaadun muutoksesta tai ruoppauksen aiheuttamasta melusta. Kovien massojen kauharuoppaus ja läjitys merellä eivät yleensä aiheuta laajoja samentumia, mutta melu voi karkottaa kaloja lähimmillä pyyntipaikoilla.

Ruoppaaminen aiheuttaa jatkuvaa laajakaistaista melua ja äänenpainetaso on samaa luokkaa yleisen laivaliikenteen kanssa. Suurin osa äänienergiasta on matalilla, alle 500 Hz taajuuksilla. Ruoppaamisesta syntyvä melupäästö vaihtelee 160 ja 180 dB re 1µPA @ 1 m välillä.

Ruoppaustyöt vaikuttavat pohjaeläimistöön sekä suoraan että välillisesti. Ruoppaus hävittää ruoppausalueelta koko pohjaeläimistön, mutta vaikutukset pohjaeläimiin ovat paikallisia ja kestoaltaan lyhyitä tai melko lyhyitä (Knust ym. 2003). Eläimistön toipumisen ruoppausten jälkeen on havaittu kestävän yleensä 1-5 vuotta (Boyd ym. 2005). Välillisiä vaikutuksia pohjaeläimistöön saattaa muodostua ruoppausalueiden läheisyydessä, jos niihin kulkeutuu kiintoainetta vesistötyökohteilta.

Hankkeen ruoppaustoimenpiteet sijoittuvat olemassa olevalle väyläalueelle. Ruoppauksesta aiheutuva samennusalue ei ole laaja ja ruopattavat alueet eivät ole tärkeitä kalastusalueita.

Väylän ruoppaus vähentää vesikasvillisuutta, jonka takia ruopattavilla kohteilla ja niiden läheisyydessä kalasto heikkenee, koska useimmat kalalajit ovat riippuvaisia vesikasvillisuudesta varsinkin nuoruusvaiheissa. Ruoppauksen

jälkeen pohjaelimestö ja kasvillisuus palautuu ajan myötä. Kalastaminen estyy rakentamisvaiheessa ruoppauspaikoilla. Vaikutuksen merkittävyys on vähäinen.

Aiemmista ruoppauksista saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että ruoppauksen vaikutukset kaloihin jäänevät varsin vähäisiksi eikä hanke estä lohen, taimenen, vaellussiian ja nahkiaisen kutunousua Tornionjokeen. Vaikutuksen merkittävyys on vähäinen.

Laivaliikenne ei aiheuta muutoksia nykyisin harjoitettavalle kalastukselle, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää. Laivaliikenteen melusta johtuva stressi kaloille ei nykytilanteesta muutu. Pohjaeläimistöön, kalastoon ja kalastukseen vaikutukset ovat merkittävyydeltään vähäiset.

Vaikutukset kasvillisuuteen, linnustoon ja hylkeisiin

Ruoppaukset ja läjitykset hävittävät vesikasvillisuuden täydellisesti muokattavilta alueilta. Ruoppauksista ei arvioida syntyvän merkittävää haittaa vesikasvillisuudelle, koska kasvilajisto on yleisesti ottaen niukkaa ruoppausalueilla. Läjitysalue on jo käsiteltyä pohjaa. Ruoppauksen samentumisvaikutukset eivät ulotu muutamaa sataa metriä laajemmalle, joten samentumisvaikutukset eivät ulotu saarien rantaan, missä on huomionarvoista vesi- ja rantakasvillisuutta.

Ruoppauksista johtuva veden samentuminen saattaa tilapäisesti haitata loksien, tiirien ja vesilintujen ravinnonetsintää samentumisalueella. Samentuminen on väliaikaista. Väylän alueella olevat ruoppauskohdat eivät sijoitu merkittävien vesilintujen ruokailu-, kerääntymis- tai lepäilyalueiden läheisyyteen, joten vaikutukset lintuihin jäävät hyvin vähäisiksi. Lisäksi ruoppaustyöt karkottavat saaliskalat ruoppausalueelta väliaikaisesti. Näiltä alueilta häviää myös pohjaeläimistö, jota kalat käyttävät ravintona. Kalat ja pohjaeläimet palautuvat myöhemmin työkohteille.

Satama-alueella tehtävät läjitystyöt aiheuttavat melua ja tärinää. Satama-alueella pesivät linnut ovat tottuneet sataman toimintaan ja siitä aiheutuvaan meluun ja liikkumiseen, joten läjityksestä syntyvä melu ei haittaa lintuja.

Vedenalainen melun karkottaa harmaahylkeen ja itämerennorpan työkohteen läheltä, mikäli ne liikkuvat ruoppauskohdan läheisyydessä. Möylyn hylkeiden suojelualueelle ei ulotu melu- tai vesistövaikutuksia. Lähimmästä ruoppauskohteesta (5) on etäisyyttä hylkeiden suojelualueelle yli 8 km. Lisäksi hankkeessa edetään kohde kerrallaan, jolloin aiheutuva meluhaitta ja vedenlaatuvaikutus ei ole yhtäjaksoisesti laaja-alainen. Vain pieni osa väylän lähialueista altistuu vedenalaiselle melulle. Samoin useimmat saaliskalat eivät viihdy työkohteen läheltä. Koska toimet tehdään alueella, jossa on jo hylkeille häiriötekijöitä, ei hylkeiden ravinnonhankinnalle arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa. Lisäksi hanke ei heikennä hylkeiden lisääntymistä, koska ruoppaus- ja läjitystyöt tehdään sulan veden aikaan. Itämerennorpan ja harmaahylkeen poikaset syntyvät helmi-maaliskuussa ahtojälle.

Laivaliikenteen haitta kasvillisuudelle ja eläimistölle ei nykyisestä lisäännä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää.

Vaikutukset Natura-alueisiin, suojelualueisiin ja arvokkaisiin luontokohteisiin

Katajan Natura-alue (SE0820744, SAC) sijaitsee Haaparannan saaristossa noin 600 m etäisyydellä Tornion väylästä länteen. Alue on suojeltu luontodirektiivin perusteella (SCI). Katajan saari on jaettu Ruotsin ja Suomen kesken. Valtakunnanraja kulkee saaren kaakkoisosassa. Itäinen osa (Inakari) kuuluu Perämeren kansallispuistoon ja länsiosa Ruotsille. Katajan Natura-alueen suojelu kohdistuu ruijanesikkoon (*Primula nutans*), joka on mainittu luontodirektiivin liitteessä II. Hankkeella ei etäisyydestä johtuen arvioida olevan vaikutusta ruijanesikkoon. Lähin ruoppauspaikka on yli 3,7 km päässä Natura-alueesta.

Tornion väylä kulkee Perämeren kansallispuiston Natura-alueen (FI1300301, SAC) kautta. Perämeren kansallispuiston perustamissääädöksissä (asetus 538/1991) on huomioitu alueen lävitse kulkeva laivaväylä. Ruoppaukset Perämeren kansallispuiston Natura-alueella alueella ovat vähäisiä ja ruopattavat massat karkeita (hiekkä, sora, moreeni). Natura-alueen luontoarvojen kannalta merkityksellisimpiä ovat kohteissa esiintyvät meri- ja rannikkoalueiden vesiluontotyytit (rannikon laguunit 1150 ja riutat 1170), joiden edustavuuteen tai alueiden laatuun mahdollisilla ruoppauksesta johtuvan veden laatumuutosten tai luontotyytin kannalta merkityksellisen lajistollisen muuttumisen kautta.

Tornio väylähankkeen vaikutukset Perämeren kansallispuiston Natura-alueen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin Rannikon laguunit (1150) hankkeella ei arvioida olevan vaikutusta. Luontotyyppiin Riutat (1170) ruoppauksesta ei aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Muihin luontotyyppeihin hankkeella ei arvioida olevan vaikutusta koska ne esiintyvät riittävän etäällä (yli 500 m) Tornion väylästä vedenrajan yläpuolella maa-alueilla. Suojeltavista lajeista uupossarpioon, ruijanesikkoon ja perämerenmarunaan hankkeella ei arvioida olevan vaikutusta. Harmaahylkeelle ja itämerennorpalle ei arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa.

Yksin Tornion väylän ruoppaushanke ja sataman laajentuminen eivät heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Perämeren kansallispuisto on sisällytetty osaksi Natura-verkostoa. Hankkeesta kohdistuu kansallispuiston suojeluarvoille vähäinen kielteinen vaikutus. Laivaliikenteen haitta Natura-alueiden suojeluarvoille tai muille suojelukohteille ei nykyisestä lisäännä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää.

Vaikutuksista Natura-alueiden suojeluarvoille on laadittu oma erillinen Natura-arviointi (FCG Finnish Consulting Group Oy 2022).

Hylkeiden esiintyminen keskittyy Perämeren kansallispuiston eteläosassa sijaitsevalle Möylyn hylkeiden suojelualueelle. Suojelualueelle ei ulotu melu- tai vesistövaikutuksia. Hylkeidensuojelualue sijoittuu lähimmillään noin 6 km päähän Tornion väylästä ja noin 7,6 lähimmästä ruoppauspaikasta.

Tornion väylä kulkee Suomen ekologisesti merkittävän vedenalaisen meriluontoalueen (Perämeren kansallispuiston pohjoinen) läpi ja satama rajautuu Tornio-Kemijokisuiston meriluontoalueeseen. Kokonaisuudessaan ruoppauksen ja väylän leventäminen heikentää hetkellisesti ja vähäisesti Perämeren kansallispuiston pohjoisen meriluontoalueen luontoarvoja. Satamassa tehtävien toimien vaikutukset keskittyvät satama-alueelle, eivätkä Tornio-Kemijokisuiston meriluontoalueen luontoarvot heikkene.

Vaikutukset uhanalaisiin lajeihin

Vesirajassa ja rantavedessä elävistä uhanalaisista ja huomionarvoisista kasveista väylän läheisyydessä ja hieman kauempana tiedetään esiintyvän perämerenketomarunaa (CR), lietetatarta (EN), paunikkoa (VU), ruijannuokkuesikkoa (VU), upossarpiota (VU), otavittaa (NT) ja ahdinsammalta (NT). Hankkeesta ei arvioida aiheutuvan suoria vaikutuksia uhanalaisille kasvilajiesiintymille, sillä ruopattaville osille ei sijoitu uhanalaisten lajien esiintymiä. Myöskään ruopattavien alueiden välittömässä läheisyydessä ei ole uhanalaisten tai silmälläpidettävien lajien esiintymiä.

Samoin suojeltavaan linnustoon kohdistuvat vaikutukset ovat merkittävyydeltään vähäiset. Linnuston kohteet sijoittuvat riittävän kaukana, ettei haittaa muodostu. Laivaliikenteen haitta uhanalaisille lajeille ei nykyisestä lisäännä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää.

Muut vaikutukset

Ruoppaustyö tapahtuu merialueella, jolla ei ole vaikutusta Tornion vakituisen ja loma-asumisen viihtyvyyteen. Vaikutukset ovat merkitykseltään olemattomat. Läjitys tapahtuu satama- ja teollisuusalueella, josta on matkaa yli 1 km asutukseen ja lähimpiin loma-asuntoihin. Hanke ei vaikuta ihmisten virkistyskäyttöön.

Laivaliikenteen haitta ihmisille ei nykyisestä lisäännä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää. Hanke turvaa yhdeltä osaa Tornion terästehtaiden toimintaa ja vähentää väylällä tapahtuvaa onnettomuusriskiä, joten hankkeella voidaan katsoa olevan tältä osin vähäinen myönteinen vaikutus.

Hankkeen tärkeimmät taloudelliset vaikutukset aiheutuvat meritse hoidettavan kaupan ja tavarakuljetusten sujuvuuden vuoksi, joka edistää elinkeinoelämän toimintaa. Väylän parantamisen suorat vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti terästehtaan toimintaan ja välilliset vaikutukset lähinnä terästehtaan kautta Tornion kaupunkiin ja Kemin-Tornion seutukuntaan. Rakennusvaiheen myönteiset vaikutukset paikallistalouteen ovat kohtalaisen vähäisiä ja merkittävyys on vähäinen.

Laivaliikenteen taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä, koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää. Hanke varmistaa Tornion sataman LNG- (Liquified Natural Gas) kuljetusten turvallisuutta ja sillä on myönteinen vaikutus terästehtaan toimintaan ja sitä kautta talouteen.

Ruoppausten työnaikaisista kuljetuksista voi olla vähäistä haittaa laivaliikenteelle. Laivaliikenteen haitta muulle liikenteelle ei kasva koska hanke ei muuta sataman aluskäyntien määrää. Hanke parantaa liikenneturvallisuutta.

Yhteisvaikutukset

Outokumpu Oyj:n Tornion terästehtaan edustalle on suunnitteilla uusi merituulivoimapuisto. Ajoksen merituulivoimapuiston laajennushanke on läpikäynyt ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja kaavoituksen. Kemin Ajoksen sataman laajentamisen (meri- ja tuloväylän sekä satama-altaan syventäminen, sataman uuden aallonmurtajan, läjitysaltaan ja uuden laiturin rakentaminen) rakennustyöt alkoivat vuonna 2021. Edellä esitettyjen

suunnitelmien ja hankkeiden yhteisvaikutusten Tornion meriväylän parantamisen kanssa ei arvioida olevan merkittäviä.

Rajat ylittävä vaikutus

Osa ruoppattavan väylän sisäosasta sijaitsee Ruotsin puolella, mutta valtaosa ruoppauksista tapahtuu kuitenkin Suomen puolella. Ruotsin puolella on Tornion meriväylän ruoppauspaikat 2 ja 3. Hankkeessa toteutettavilla töillä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta Ruotsin puolella. Hankkeen kalakantavaikutukset jäänevät varsin vähäisiksi eikä hanke estä lohen, taimenen, vaellussiian ja nahkiaisen kutunousua Tornionjokeen. Aiemmista ruoppauksista saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että muutokset pohjaeläimistössä jäävät tilapäisiksi ja siksi pienialaisiksi, että niillä ei ole merkittävää vaikutusta esimerkiksi alueen kalaston ravintotilanteeseen. Röyttän ja väylän lähialueella rysillä kalastaville ammattikalastajille voi veden samentumisesta ja melusta aiheutua kalastushaittoja, jotka on mahdollista korvata kalastajille.

Lieventämistoimenpiteet

Ruoppaustyöt suoritetaan urakoitsijan valitsemalla tarkoitukseen parhaiten sopivalla kalustolla. Ruoppaus suoritetaan 3D-koneohjausmalleja ja navigointilaitteita hyödyntäen, jolloin ruopattavat massamäärät saadaan todennäköisimmin minimoitua ja ruoppaus suoritettua vain suunnitellulta laajuudelta. Näin ollen ruoppauksesta aiheutuva kiintoaineksen vapautuminen veteen sekä veden samentuminen saadaan minimoitua.

Ruoppauksen mahdolliset haitalliset vaikutukset lohen nousuun Tornionjokeen voidaan estää pidättäytymällä vesistöä voimakkaasti samentavista töistä lohen parhaana nousuaikana.

Kun voimakkaasti meluavaa työtä ei tehdä 1.4.–30.7., jolloin linnut pesivät, vaikutuksia linnustoon voidaan selvästi vähentää.

Johtopäätökset

Hakijan selvityksen mukaan Tornion meriväylän parantamishankkeen vaikutukset tunnetaan hyvin. Hankkeen merkittävimmät ympäristövaikutukset kohdistuvat vesistöön. Väylän ruoppauskohteissa ruoppaustyöt aiheuttavat tilapäisen veden samentumista, pääasiallisesti syvemmissä vesikerroksissa. Silminnähtävää samentumista arvioidaan esiintyvän vain lievänä ruoppauskohteiden välittömässä läheisyydessä. Vähäisiä vaikutuksia kohdistuu myös lähiympäristön kalastukseen, luontoon sekä alueen virkistyskäyttöön.

Olemassa olevan aineiston perusteella voidaan todeta, että hankkeesta ei muodostu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Haitalliset vaikutukset ovat pääosin vähäisiä. Myös myönteiset vaikutukset väylän toimintaan ovat merkittävyydeltään vähäisiä. Hankkeella on vähäiset myönteiset taloudelliset vaikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan. Liikenne väylällä säilyy nykyisellään ja siten hanke ei lisää sataman toimintaan nykytilaan nähden. Myöskään yhteisvaikutusten osalta ei tunnistettu merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Hankkeen tarkoitus on varmistaa Tornion sataman LNG-terminaaliin tapahtuvien LNG-kuljetusten meriturvallisuus. Mahdollinen onnettomuus ja sitä kautta tapahtuva meriväylän sulkeminen tai liikenteen huomattava rajoittaminen väylällä vaikuttaisi nopeasti Tornion terästehtaan toimintaedellytyksiin, ja voisi aiheuttaa

tarpeen tehtaan ainakin osittaiseen alasajoon, millä olisi suuria taloudellisia vaikutuksia.

Hakijan näkemyksen mukaan erillinen ympäristövaikutusten arviointi ei ole tarpeen. Niiden vaikutuksien osalta, missä ilmeni epävarmuutta, voidaan vaikutuksia täydentää hankkeen vesilain mukaisessa lupaprosessissa ja vaikutuksia voidaan lieventää lupaehdoilla.

Asian käsittely Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa

Kuuleminen Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-lain) 13 §:n 1 momentin mukaan ennen ympäristövaikutusten soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.

Lapin ELY-keskus on 9.11.2022 lähettänyt lausuntopyynnön Tornion kaupungille, Tornion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Kemin kaupungille, Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Lapin liitolle, Lapin aluehallintovirastolle/pelastustoimi ja varautuminen, Lapin pelastuslaitokselle, Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle/ympäristöluvat, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes), Puolustusvoimien Pääesikuntaan, Rajavartiolaitokselle, Museovirastolle, Tornionlaakson museolle, Metsähallituksen Luontopalveluille ja Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle.

Lausunnon ovat antaneet Tornion kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Kemin kaupunki ja Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Lapin liitto, Museovirasto, Tornionlaakson museo, Metsähallituksen Luontopalvelut sekä Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen. Tukes ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa. Yhteenveto lausunnoista:

Meri-Lapin ympäristöpalvelut Tornion kaupungin

ympäristönsuojeluviranomaisena katsoo, että YVA-menettelyä ei tässä tapauksessa katsota tarpeelliseksi. Kuitenkin hankesuunnittelussa on otettava huomioon mahdollisten haittojen minimointi muun muassa ruoppausajankohtien suunnittelun avulla. Hankkeessa on huomioitava laaja kuuleminen, sillä alue on monin tavoin tärkeä luonto-, virkistys- ja kalastusalue.

Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen mukaan tarvehankintaraportti antaa väylän perusparannustyöstä ja sen ympäristövaikutuksista hyvän ja kattavan selvityksen. Lausunnossa tuodaan myös esille, että Pietarsaaren väylän ja sataman ruoppaus-hankkeessa ei edellytetty YVA-menettelyn soveltamista jo olemassa olevalle väylälle, vaikka hanke oli ruoppausmassojen osalta merkittävästi suurempi (960 000 m³ ktr) kuin nyt puheena oleva hanke. Myöskään Liikenneviraston Kemin Ajoksen 12 metrin väylän syventämishankkeeseen ei sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen mukaan YVA-menettelyä ei ole tarpeen soveltaa Tornion meriväylän parantamisessa.

Kemin kaupunki yhtyy Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausuntoon.

Lapin liiton näkemyksen mukaan YVA-menettelyn soveltaminen ei ole tarpeen. Hankkeesta ei muodostu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Niiden vaikutuksien osalta, missä ilmeni epävarmuutta (ruoppaus, lähiympäristön

kalastus, luonto ja virkistyskäyttö), voidaan vaikutuksia täydentää hankkeen vesilain mukaisessa lupaprosessissa ja vaikutuksia voidaan lieventää lupaehdoilla. Lapin liitto kuitenkin korostaa, että vesilain mukaisessa lupaprosessissa tulee huolehtia meriympäristön hyvästä tilasta ja minimoida ympäristöön kohdistuvat kielteiset vaikutukset.

Museoviraston lausunnossa todetaan, että museovirasto on perehtynyt hankkeeseen vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta. Museoviraston näkemyksen mukaan hankealue ympäristöineen on potentiaalista vedenalaisen kulttuuriympäristön sijaintialuetta, mihin viittaavat saarien arkeologinen perintö ja alueen toistaiseksi epäselvät hylkytiedot. Hankealueen vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta on olemassa puutteelliset tiedot.

Museovirastolla ei ole tarvetta ottaa kantaa Tornion meriväylän parantamishankkeen YVA-menettelyn tarpeeseen, mutta muinaismuistolain 295/63 perusteella ennen hankkeen toteuttamista on otettava selvää siitä, tuleeko hanke koskemaan vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Ne väylän parantamishankkeen alueet, joita tullaan uusina alueina ruoppaamaan tai muutoin muokkaamaan tai jotka otetaan uusina läjitysalueina käyttöön, tulee Museoviraston mukaan inventoida sen selvittämiseksi, onko hankealueella vedenalaisia muinaisjäännöksiä tai kulttuuriperintökohteita. Vain selvityksen avulla voidaan arvioida, onko hankkeella vaikutusta vedenlaiseen kulttuuriperintöön. Lisäksi uusi läjitysallas on Museoviraston näkemyksen mukaan sellainen hanke, josta suunnitelma on tarpeen lähettää arvioitavaksi ja lausuttavaksi Museovirastoon.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan hankkeesta riippumatta vaikutusten arvioinnin tulee aina perustua viimeisimpään ajantasaiseen tietoon, jotta epävarmuustekijät voidaan minimoida. Ottaen kuitenkin huomioon hankkeen luonteen ja sijainnin suhteessa rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin ja maisema-alueisiin Tornion meriväylän parantamishankkeella ei ole sellaisia vaikutuksia, että ympäristövaikutusten arviointimenettely rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman tai saarilla olevan arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta olisi tarpeellista.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan tehty YVA-tarveharkintaselvitys on joiltain osin puutteellinen. Tehdyn selvityksen kaikissa kohdissa ei ollut kyetty perustelemaan riittävän kattavasti sitä, että muodostuuko hankkeesta merkittäviä haitallisia vaikutuksia hankealueelle vai ei.

Selvityksessä ei käsitellä hankkeen mahdollisia vaikutuksia Perämerellä esiintyvälle äärimmäisen uhanalaiselle meriharjuskannalle, eikä mainita meriharjuksen esiintymisestä ja käyttäytymisestä vallitsevaa tiedon puutetta. Lajia ei myöskään mainita alueella mahdollisesti esiintyvänä erittäin uhanalaisena lajina. Selvityksestä ei myöskään käy ilmi, että kuinka paljon tämän kokoiset ja tyypiset ruoppaukset vapauttavat ravinteita vesistöön ja kauanko vedenlaadun muutokset näkyvät.

Metsähallitus tuo esiin, että Tornion Röyttä väylän varsinaisesta ympäristövaikutusten arvioinnista on kulunut jo aikaa. Hankkeessa tulisi huomioida, että ovatko liikennemäärät muuttuneet niin paljon, että YVA pitäisi tehdä ja arvioida muun muassa liikennemäärien kehittymisen ja onnettomuusriskien mahdolliset vaikutukset ympäristölle.

Meriluonnon nykytilan kuvauksessa ei käynyt ilmi, että alue kuuluu niin ekologisesti kuin biologisestikin tärkeään merialueeseen EBSA:an (Ecologically or Biologically Significant Marine Areas). Meriluonnon nykytilan kuvauksessa olisi hyvä käyttää mahdollisimman uusia lähteitä ja viitata niihin.

Metsähallitus pyytää ELY-keskusta ottamaan huomioon vuonna 2020 vahvistetun meriharjuksen hoitosuunnitelman sisällön, erityisesti meriharjuksen vaelluksista ja poikasten käyttäytymisestä vallitsevan tiedon puutteen.

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen toteaa, että ruoppauksen vaikutukset voivat näkyä veden samentumisena ja meluna ja niistä aiheutuvana kalojen karkottumisena, kudun häiriintymisenä, pyydysten likaantumisena ja kalastuksen rajoittumisena. Vaikutukset ovat kuitenkin kestoaltaan lyhytaikaisia, joten YVA-menettelylle ei arvioida olevan tarvetta.

Lausunnon mukaan seuraavat seikat on syytä ottaa huomioon, jotta voidaan varmistua siitä, ettei toiminnasta aiheudu merkittäviä vaikutuksia kalastolle ja kalastukselle. Tornion merialueen rannikon läheiset alueet ovat sekä vapaa-ajankalastuksen että kaupallisen kalastuksen kannalta tärkeää aluetta. Taloudellisesti merkittävimmät kalalajit ovat lohi ja vaellussiika. Tornionjokeen kutemaan nousee lohta, vaellussiikaa, meritaimenta ja nahkiaista. Tornionjoen lohien merkkipalautustulosten mukaan Tornionjoen lohien kutuvaellusreitti kulkee rannikon tuntumassa. Ruoppaustöiden vaikutukset voivat olla merkittäviä, mikäli karkottamista aiheuttavat työt ajoittuvat lohien vaellusajankohtaan. Toisaalta erittäin uhanalainen meritaimen pysyttelee yleisesti rannikon läheisyydessä eikä vaella yhtä etäälle kotijoestaan kuin lohi ja vaellussiika, joten siihen vaikutukset voivat kohdistua muulloinkin kuin kutuvaelluksen aikana. Äärimmäisen uhanalaiseksi luokitellun meriharjuksen esiintymisestä hankealueen välittömässä läheisyydessä ei ole tiedossa olevia havaintoja.

Hankkeen ruoppaustoimenpiteet sijoittuvat olemassa olevalle väyläalueelle, mutta hankesuunnittelussa on syytä kiinnittää huomiota hankealueen läheisyydessä oleviin matalikkoihin ja kutukarikoihin, jotta niille ei aiheudu kiintoainehaittaa. Mahdollisia haitta-aineita sisältävän sedimentin selvittäminen on erityisen tärkeää, jotta haitta-aineiden leviämistä ympäristöön voidaan estää ja ehkäistä.

Hankkeesta vastaavan kuuleminen

ELY-keskus on toimittanut annetut lausunnot sekä vastinepyynnön annetuista lausunnoista hankkeesta vastaavalle. Hankkeesta vastaava on toimittanut vastineen annettuihin lausuntoihin 19.12.2022.

Hankkeesta vastaava yhtyy pääosassa lausunnoista todettuun näkökantaan, että hanketta koskeva YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely ei ole tarpeen.

Metsähallituksen esille tuomaan hankkeen mahdollisten vesistövaikutuksiin liittyvien linnusto- ja kalastovaikutusten huomioimiseen YVA-tarveharkinnassa, hankkeesta vastaava toteaa, että esille nostetut tekijät arvioidaan riittävän hyvin vesilain mukaisessa lupakäsittelyssä eikä tarvetta erilliselle YVA-menettelylle siten ole. Alusliikenteen määrän muutosten huomioimiseen YVA-tarveharkinnassa hankkeesta vastaava toteaa, että väylän geometrian parantaminen ei muuta väylän nykyistä alusliikennettä tai lisää sitä, vaan parantaa nykyisen liikenteen turvallisuutta ja toimintavarmuutta. Väylän syventämisen YVA-menettelyn

yhteydessä tehdyt liikennemääräennusteet ovat toteutuneet varsin hyvin, joten YVA-selostus ei ole tältä osin vanhentunut. Hankkeesta vastaava katsoo lisäksi, ettei ainoastaan olemassa olevan väylän liikennemäärien kasvu perustele tarvetta aikaisemman YVA-menettelyn päivittämiseksi.

Suhde muihin menettelyihin

Nyt esitetyn hankkeen vaikutuksia ei ole selvitetty maankäyttö- ja rakennuslain tai muun lain mukaisessa menettelyssä YVA-laissa edellytetyllä tavalla. Hankkeen toteuttaminen edellyttää vesilain mukaista lupaa.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaisu

Päätös Väylävirasto ja Outokumpu Stainless Oy:n hanke Tornion meriväylän parantamiseksi nykyisellä väylän kulkusyvytydellä ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä.

Museoviraston edellyttämän mukaisesti ne meriväylän parantamishankkeen alueet, joita tullaan uusina alueina ruoppaamaan tai muutoin muokkaamaan tai jotka otetaan uusina läjitysalueina käyttöön, tulee inventoida sen selvittämiseksi, onko hankealueella vedenalaisia muinaisjäänneksiä tai kulttuuriperintökohteita. Lisäksi uuden läjitysaltaan suunnitelma tulee lähettää Museoviraston arvioitavaksi ja lausuttavaksi.

Lapin ELY-keskus toteaa, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi ei ole riippuvainen YVA-menettelyn tarpeesta.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017, YVA-laki) edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (3.1 §). Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset luetellaan liitteessä 1.

Meriväyliin kohdistuvat hankkeet, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ovat: 9) liikenne: f) pääosin kauppamerenkulun käyttöön rakennettavat meriväylät, satamat, lastaus- tai purkulaiturit kantavuudeltaan yli 1350 tonnin aluksille. ELY-keskus toteaa että hanke ei ole hankeluettelon mukainen. Tornion 9 metrin väylä on olemassa oleva meriväylä, eikä hankkeessa rakenneta uutta väylää. Tornion meriväylän parannetaan väylän nykyisellä mitoitussyvyyksellä.

YVA-menettelyn soveltamistarvetta arvioidaan YVA-lain 3 §:n 2 momentin nojalla. YVA-lain 3 §:n 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa

säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään YVA-lain liitteessä 2 ja YVA-asetuksen 2 §:ssä (YVA-laki 3 § 3 mom.).

YVA-lain liitteen 2 kohta 4. on tekijä, joka tulee ottaa huomioon arvioitaessa, kuuluuko hanke YVA-direktiivin (2011/92/EU) liitteessä II lueteltuihin hankkeisiin, jolloin on selvitettävä tapauskohtaisesti YVA-menettelyn tarve. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan harkinta YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa tulee arvioida liitteen II kohdan 13 a) *Kaikki muutokset tai laajennukset liitteessä I tai tässä liitteessä mainittuihin sellaisiin hankkeisiin, joille on jo myönnetty lupa, jotka on jo toteutettu tai joita parhaillaan toteutetaan, jos muutoksesta tai laajennuksesta voi olla merkittävää haittaa ympäristölle (muut kuin liitteessä I mainitut muutokset ja korjaukset)* perusteella.

Hankkeen ominaisuudet

Tornion meriväylä on kauppamerenkulun pääväylä 9,0 metrin mitoitussyvyydellä. ELY-keskus toteaa, että väylä kuuluu Suomen tärkeimpiin vesiteihin. Röyttä on Lapin vilkkain satama ja Suomen 9. vilkkain satama ulkomaan kokonaistavaraliikenteellä mitattuna.

Kyseessä oleva hanke on hankkeen muutos, joka käsittää nykyisten väyläkapeikkojen leventämisen alusliikenteen kannalta vaikeissa kohteissa. Väylän parantaminen toteutetaan olemassa olevalle väylälle, sen nykyisellä mitoitussyvyyksellä. Väylää levennetään ruoppaamalla kolmella kohteella ja kahdessa kohtaa leventäminen tapahtuu muuttamalla viitoitusta. Lisäksi hankkeeseen kuuluu satama-alueen levennystyöt. Satama-alueen toimenpiteet sijoittuvat Röyhtän teollisuus- ja satama-alueelle, joka on laaja olemassa oleva teollisuuskokonaisuus. Satamassa sijaitsee myös aikaisemman hankkeen ruoppausmassojen läjitysallas.

Tornion väylän syventämishankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely tapahtui vuosina 2004–2005 (yhteysviranomaisen lausunto 18.5.2005). Hankkeessa väylää syvennettiin 8 metrin kulkussyvyydestä 9 metrin kulkussyvyyteen. Väylä ja satama ovat mahdollistaneet jo ennen nyt kyseessä olevaa hankkeen muutosta YVA-lain liitteen 1 kohdan 9 f) mukaisen aluskoon liikenteen kantavuudeltaan yli 1 350 tonnin aluksille. YVA-menettelyssä olleen koko hankkeen ruoppausmassojen kokonaismäärä oli noin 770 000 m³ ktr ja ruoppauskohteita oli yhteensä 25 kpl, yhteispinta-alaltaan 1,14 milj m².

Kyseessä olevassa hankkeen muutoksessa ruoppausmassojen ilmoitettu kokonaismäärä on noin 360 000 m³ktr ja ruoppauskohteita on 4 kpl, yhteispinta-alaltaan 202 700 m² (noin 18 % aikaisemmasta). Hankkeen kokonaisruoppausmääräksi on ilmoitettu noin 360 000 m³ktr, joka ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on kuitenkin ilmoitettu väärin. Selvityksen mukaisten ruoppausmassojen yhteenlaskettu määrä on 271 700 m³ktr. Näin ollen kyseessä olevan hankkeen ruoppausmassojen osuus on 35 % verrattuna aikaisempaan hankkeeseen. Koko väylän pituus on 27,5 km ja ruoppaukset kohdistuvat alle neljäsosaan siitä, noin 6,5 kilometrin matkalle. ELY-keskus katsoo, että hankkeen koko ei ole merkittävä.

Hankkeessa ei synny jätteitä. Ruopattavat massat läjitetään sataman aikaisemmin käytetyn läjitysaltaan viereen sijoittuvaan uuteen läjitysaltaaseen, jonka suunnittelu on käynnissä. Ruopattavien sedimenttien mahdollisesti sisältämät haitalliset aineet selvitetään. Massojen

jatkokäsittelystä/sijoittamispaikasta päätetään erikseen, mikäli ne sisältävät haitallisia pitoisuuksia.

ELY-keskus katsoo, että hankkeeseen ei liity erityistä suuronnettomuus- tai katastrofiriskiä, johon ei voitaisi varautua jo olemassa olevalla satama-alueella ja väylällä. Hankkeen tarkoitus on lisätä sataman ja kuljetusten meriturvallisuutta. Hankkeesta ei sijainnista johtuen aiheudu vaaraa pohjavesien pilaantumiselle. Myöskään hankkeesta aiheutuva melu ei aiheuta riskejä ihmisen terveydelle.

Hankkeen sijainti

Hankkeen alueella on voimassa seuraavat kaavat: Tornion Röyttän asemakaava Puuska 2, Tornion Röyttän asemakaava, Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaava, Tornion koko kaupungin yleiskaava ja Kemin merialueen yleiskaava. Tornion meriväylä on alueen kaavojen mukainen.

Hanke sijoittuu Perämeren pohjukkaan Tornion ja Kemin edustan merialueelle, olemassa olevalle laivaväylälle. Väylä johtaa Röyttän satamaan, jossa myös ruopataan olemassa olevaa satama-allasta sekä rakennetaan uusi läjitysallas vanhan läjitysaltaan viereen. Röyttän niemellä on laajamittaista teollista toimintaa.

ELY-keskus toteaa, että Tornion merialueen rannikon läheiset alueet ovat sekä vapaa-ajankalastuksen että kaupallisen kalastuksen kannalta tärkeää aluetta. Taloudellisesti merkittävimmät kalalajit ovat lohi ja vaellussiika. Hankealueen läheisyydessä sijaitsee kalastolle merkittäviä matalikkoja ja kutukarikoita.

ELY-keskus katsoo, että hankkeen vaikutusalueella ei ole erityistä ympäristöherkkyyttä, koska väylä on osoitettu voimassa olevissa kaavoissa ja hanke on merialueen nykyisen käytön mukaista.

Hanke sijoittuu pääosin Tornion edustan *Röyttä sisä* ja *Tornio ulko* - vesimuodostumille, mutta väylän ulko-osassa myös *Kemi-Simo* ulko - vesimuodostumalle. Kaikkien näiden rannikkovesimuodostumien ekologinen tila on vesienhoidon kolmannella suunnittelukaudella tyydyttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi. Hyvää huonompi kemiallinen tila johtuu pääosin bromatuista difenyyliettereistä, joiden ympäristölaatunormi ylittyy asiantuntija-arviona kaikissa vesimuodostumissa. *Röyttä sisä* ja *Kemi-Simo ulko* -vesimuodostumissa ahventen bromattujen difenyylietterien ja elohopean pitoisuus ylittää ympäristölaatunormin. Molemmat prioriteettiaineet ovat ns. ubikvaattisia eli laajalle levinneitä aineita, joiden pitoisuuksiin vaikuttaa etenkin hajakuormituksena tuleva laskeuma. Ilman ubikvaattisia aineita kaikkien ruoppaushankkeen vaikutusalueella olevien rannikkovesimuodostuman kemiallinen tila on hyvä.

Lapin ELY-keskus katsoo, että hankkeen muutoksesta ei esitetyn perusteella todennäköisesti arvioiden muodostu lajeihin, suojelualueisiin tai luontotyyppeihin merkittäväksi katsottavia vaikutuksia. Hankkeesta kohdistuvia vaikutuksia Natura-alueiden suojelun perusteisiin on arvioitu erillisessä, luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa Natura-arvioinnissa. Arviointi kohdistuu Ruotsin puolella sijaitsevaan Katajan Natura 2000-alueeseen ja Suomen puolella sijaitsevaan Perämeren kansallispuiston Natura 2000-alueeseen. Lapin ELY-keskus antaa Natura-arvioinnista lausunnon erikseen. Lapin ELY-keskus toteaa, että Perämeren kansallispuiston perustamissäädöksissä (asetus 538/1991) on huomioitu alueen lävitse kulkeva laivaväylä. Kansallispuistoa koskevan asetuksen mukaan

merenkulkuviranomaiset voivat suojelumääräysten estämättä ruopata ja oikaista väylää ja rakentaa sen tarvitsemia laitteita. Lapin ELY-keskus katsoo, että nyt puheena oleva hankkeen muutos ei aiheuta merkittäviä vaikutuksia kansallispuistolle.

Lapin ELY-keskus toteaa, että muinaismuistolain 295/63 3. luvun mukaan laivalöydöt on rauhoitettu. Museoviranomaisen mukaan hankealue ympäristöineen on potentiaalista vedenalaisen kulttuuriympäristön sijaintialuetta, ja hankealueen vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta tiedot ovat puutteelliset. Näillä perusteilla ELY-keskus näkee, että vedenalaisista muinaisjäännöksistä ja kulttuuriperintökohteista on selvittämistarvetta.

Ottaen huomioon olemassa olevan meriväylän nyt puheena olevien levennyksen laajuuden, ELY-keskus ei pidä todennäköisenä, että siitä aiheutuisi muinaisjäännöksille merkittävää vaikutusta. Vedenalaiset muinaisjäännökset ovat suoraan muinaismuistolain rauhoittamia ja mahdollisten löytöjen tutkiminen voidaan tehdä ennen hankkeen toteuttamista.

ELY-keskus katsoo, että rannikkoalue ja meriympäristö eivät ole luonnonympäristöinä niin herkkiä, että hankkeesta aiheutuisi niille merkittäviä vaikutuksia.

Vaikutusten luonne

Vaikutukset pintavesiin

Väyläviraston toimittamassa selvityksessä pintavesiin kohdistuvaksi vaikutukseksi on tunnistettu lähinnä veden samentuminen, jota tapahtuu ruoppauspaikalla ja massojen läjityksessä. Ruoppauksen vaikutuksesta veteen vapautuu kiintoaineeseen sitoutuneita ravinteita, erityisesti fosforia. Veteen vapautuneet ravinteet saattavat osaltaan väliaikaisesti nostaa veden rehevyytasoa. Toisaalta valo-olosuhteiden heikkeneminen samentumisen myötä heikentää kasviplankton tuotantoa. Selvityksen mukaan ruoppauksesta aiheutuva voimakas samennus ulottuu tyypillisesti muutamien satojen metrien päähän työkohteesta. Sameustasojen nousua voidaan havaita niin kauan kuin toiminta jatkuu. Sameustasot laskevat muutamien päivien kuluessa toiminnan lakattua.

Selvityksen mukaan ruoppausmassat ovat suurimmaksi osaksi pilaantumattomia, jolloin riski haitta-aineiden vapautumiselle ja rikastumiselle vesieliöstössä on töiden aikana vähäistä. Ruopattavien sedimenttien laadusta ei ole käytettävissä uutta tietoa, vaan tiedot perustuvat vuosina 2003–2005 tehtyihin selvityksiin. Tällöin sedimenttien ruoppaus- ja läjitysohjeen mukaisesti normalisoidut nikkelpitoisuudet ylittivät tason 2 (pilaantunut) lähes koko väylällä, arseeni- ja TBT-pitoisuudet (tributyyliä) muutamalla ja kuparipitoisuus yhdellä pisteellä. Nykyiseen hankkeeseen liittyen ruoppauspaikoilta on tarkoitus tehdä sedimenttitutkimuksia loppuvuodesta 2022. Väyläviraston selvityksessä hankkeen vaikutukset pintavesiin on kokonaisuutena arvioitu vähäisiksi negatiivisiksi. Tornion meriväylän ruoppausten on arvioitu aiheuttavan lyhytaikaista ja paikallista veden samentumista. Hankkeella ei ole arvioitu olevan pysyvästi vedenlaatua heikentävää vaikutusta.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaikutukset veden laatuun ovat todennäköisesti suuremmat satama-alueella ja väylän sisäosassa, missä pohjan laatu on pääosin savea tai savista hiekkaa. Työkohteiden välittömässä läheisyydessä vaikutukset voivat olla kohtalaisia, mutta käytettäessä ympäristön

kannalta parhaita käytäntöjä (BEF) ja parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT) vaikutukset voidaan minimoida, jolloin ne jäävät lyhytaikaisiksi ja vähäisiksi. Satama-alueella tehtävien ruoppausten massamäärät ovat melko suuria ja ne sisältävät mahdollisesti haitallisia aineita. Tällä alueella on riski haitta-aineiden vapautumiselle veteen. Sedimentin karkearakeisuuden perusteella kiintoaineen leviämisen voidaan kuitenkin arvioida olevan vähäistä ja ruoppausmassojen sisältämistä pienistä haitta-ainepitoisuuksista ei arvioida aiheutuvan merkittäviä ympäristövaikutuksia ruoppaus- ja läjitystöiden aikana. Näitä vaikutuksia voidaan lieventää tarkentavilla sedimenttitutkimuksilla alueen ruoppausmassojen läjityskelpoisuuden varmistamiseksi sekä haitta-aineiden mobilisaation riskin arvioimiseksi. Lapin ELY-keskus katsoo, että hankkeen muutoksesta ei todennäköisesti aiheudu merkittäviä vaikutuksia pintavesiin, ottaen huomioon lieventävät toimenpiteet.

ELY-keskus toteaa, että kasvillisuus ja pohjaeläimistö tuhoutuu ruoppauskohteissa, mutta sen arvioidaan palautuvan ennalleen muutaman vuoden kuluessa. Näin ollen kasvillisuuteen ja pohjaeläimistöön kohdistuvien vaikutusten ei myöskään voida katsoa todennäköisesti aiheuttavan merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Vaikutukset vesien- ja merenhoidon tilatavoitteisiin

ELY-keskus toteaa, että ruoppaushankkeen suurimmat vaikutukset kohdistuvat lähimpänä Röyttän satamaa sijaitsevaan *Röyttä sisä* -vesimuodostumaan, jonka ekologinen tila on vesienhoidon kolmannen suunnittelukauden luokittelun mukaan tyydyttävä. Veden laadun fysikaalis-kemiallinen tila on kokonaisuutena hyvä; kokonaisfosforin pitoisuus (KA = 13,65 µg/l) kuvastaa hyvää tilaa, kokonaistypen pitoisuus (KA = 302,5 µg/l) erinomaista tilaa ja näkösyvyys (KA = 1,89 m) tyydyttävää tilaa. Biologisista laatutekijöistä kasviplanktonin a-klorofyllipitoisuus (KA = 4,1 µg/l) kuvastaa tyydyttävää tilaa ja pohjaeläinten BBI-indeksi (skaalattu ELS = 0,54) tyydyttävää tilaa. Hydrologis-morfologinen tila on arvioitu välttäväksi. Kokonaisarvio ekologisesta tilasta on tyydyttävä.

ELY-keskus katsoo, että ruoppaushankkeen välittömät vaikutukset ekologisen tilan laatutekijöihin kohdistuvat lähinnä veden laadun fysikaalis-kemiallisiin laatutekijöihin (kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, näkösyvyys) sekä hydrologis-morfologiseen tilaan. Välilliset vaikutukset voivat vähäisessä määrin kohdistua kasviplanktonin a-klorofyllipitoisuuteen ja pohjaeläimistön BBI-indeksiin. *Perämeren sisemmät rannikkovedet (Ps)* -tyypissä kokonaisfosforin tyydyttävän tilan raja-arvo on 14 µg/l ja kokonaistypen hyvän tilan raja-arvo 305 µg/l. Näkösyvyyden osalta välttävän tilan raja-arvo on 1,7 m. *Röyttä sisä* -vesimuodostuman kokonaisfosforin ja kokonaistypen kolmannen luokittelukauden pitoisuudet ovat siten hyvin lähellä heikompaan luokkarajaa.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ruoppaushanke voi toteutusajankana nostaa *Röyttä sisä* -vesimuodostuman kokonaisfosforin pitoisuuksia tyydyttävälle tasolle ja kokonaistypen pitoisuuksia hyvälle tasolle, mutta vaikutusta seuraavan luokittelujakson keskipitoisuuksiin on vaikea arvioida, koska siihen vaikuttaa lisäksi muu rannikkovesien tilaan kohdistuva kuormitus. Biologiin laatutekijöihin ruoppaushankkeen vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä. Hydrologis-morfologisen tilan osalta ruoppaushanke lisää *Röyttä sisä* -vesimuodostuman muutetun alueen (satamat, ruoppaus- ja läjitysalueet) pinta-alaa, mutta muutosta voidaan pitää kohtuullisena, eikä sillä ole vaikutusta hydrologis-morfologiseen tilaan, koska kyseisen laatutekijän vaikutuspisteet ovat jo nykyisellään maksimissaan.

ELY-keskus katsoo, että ruoppaushankkeen vaikutuksia vesimuodostuman *Röyttä sisä* kemialliseen tilaan on vaikea arvioida esitetyillä tiedoilla, koska ruopattavien alueiden sedimentin laadusta ei ole käytettävissä ajantasaista tietoa. Todennäköisimmin ruoppaukset voivat vaikuttaa kemialliseen tilaan satama-alueella ja väylän sisäosissa, missä ruoppausmassat ovat suurimmat ja pohja on pääasiassa hienojakoista savea tai savista hiekkaa. Haitallisista aineista keskeisiä ovat tributyylitinayhdisteet (TBT) sekä metalleista arseeni, nikkeli ja kupari, joista nikkeli on vesiympäristölle vaarallinen prioriteettiaine. Tehtävien selvitysten perusteella tulee massojen käsittelytoimet valita niin, että vaikutuksia vesimuodostuman *Röyttä sisä* kemialliseen tilaan ei aiheudu. Edellä esitetyn perusteella ja ottaen huomioon lieventävät toimenpiteet, Lapin ELY-keskus katsoo, että hankkeen muutoksesta ei todennäköisesti aiheudu merkittäviä vaikutuksia vesimuodostumien ekologiseen ja kemialliseen tilaan.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Ruoppauksen vaikutukset voivat näkyä veden samentumisena ja meluna ja niistä aiheutuvana kalojen karkottumisena, kudun häiriintymisenä, pyydysten likaantumisena ja kalastuksen rajoittumisena. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaikutukset ovat kuitenkin kestoiltaan lyhytaikaisia ja pienialaisia, joten luonnonympäristön sietokyky ei vaarannu. Myös vaikutukset pohjaeläimistöön on arvioitu olevan merkittävyydeltään vähäisiä negatiivisia.

ELY-keskus yhtyy kalatalousviranomaisen käsitykseen, että Tornion merialueen rannikon läheiset alueet ovat sekä vapaa-ajankalastuksen että kaupallisen kalastuksen kannalta tärkeää aluetta. Taloudellisesti merkittävimmät kalalajit ovat lohi ja vaellussiika. Tornionjokeen kutemaan nousee lohta, vaellussiikaa, meritaimenta ja nahkiaista. Tornionjoen lohien merkkipalautustulosten mukaan Tornionjoen lohien kutuvaellusreitti kulkee rannikon tuntumassa. Ruoppaustöiden vaikutukset voivat olla merkittäviä, mikäli karkottumista aiheuttavat työt ajoittuvat lohien vaellusajankohtaan. Toisaalta erittäin uhanalainen meritaimen pysyttelee yleisesti rannikon läheisyydessä eikä vaella yhtä etäälle kotijoestaan kuin lohi ja vaellussiika, joten siihen vaikutukset voivat kohdistua muulloinkin kuin kutuvaelluksen aikana. Perämerellä esiintyy äärimmäisen uhanalaista meriharjusta. Lajin esiintymisestä hankealueen välittömässä läheisyydessä ei ole tiedossa olevia havaintoja.

Hankkeen ruoppaustoimenpiteet sijoittuvat olemassa olevalle väyläalueelle, mutta hankesuunnittelussa on syytä kiinnittää huomiota hankealueen läheisyydessä oleviin matalikkoihin ja kutukarikoihin, jotta niille ei aiheudu kiintoainehaittaa.

Röyttän ja väylän lähialueella rysillä kalastaville ammattikalastajille voi veden samentumisesta ja melusta aiheutua korvattavissa olevia kalastushaittoja.

Lapin ELY-keskus katsoo, että hankkeen muutoksesta ei, ottaen huomioon lieventävät toimenpiteet, todennäköisesti aiheudu merkittäviä vaikutuksia kalastoon ja kalastukseen.

Muut vaikutukset

Väestömäärä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat, on erittäin pieni. Läjityksen tapahtuessa satama- ja teollisuusalueella, ei sillä katsota olevan vaikutuksia yli yhden kilometrin päässä sijaitsevaan vakituiseen tai loma-

asutukseen. Hankkeella voi olla vähäisiä valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Ruotsiin kohdistuvat vaikutukset eivät ole todennäköisesti merkittäviä.

Yhteenvedo

Hankkeesta aiheutuvat vaikutukset ovat pääasiassa lyhytaikaisia, tilapäisiä ja pienialaisia: ruoppauksen aiheuttama samentuminen ja työnaikainen melu, pohjaeläimistön ja kasvillisuuden tilapäinen häviäminen ruopattavilta alueilta sekä satama-alueella tehtävien läjitystöiden aiheuttama melu ja tärinä. Vaikutukset alkavat töiden alkaessa ja ovat merkittävimmillään töiden aikana. Veden laadun osalta haitta poistuu nopeasti ruoppauksen päätyttyä ja vesieliöstönkin arvioidaan palautuvan alueelle ruoppauksen päätyttyä viimeistään muutaman vuoden kuluessa.

Väylän ruoppauskohteissa ruoppaustyöt aiheuttavat tilapäisen veden samentumista, pääasiallisesti syvemmissä vesikerroksissa. Silminnähettävää samentumista arvioidaan esiintyvän vain lievänä ruoppauskohteiden välittömässä läheisyydessä. Vähäisiä vaikutuksia kohdistuu myös lähiympäristön kalastukseen, luontoon sekä alueen virkistyskäyttöön. Muutokset vesikasvillisuudessa ja pohjaeläimistössä jäävät tilapäisiksi ja pienialaisiksi.

Ottaen huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne ja alueen muut toiminnot, hankkeesta ei voida katsoa aiheutuvan sellaisia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, että harkinnanvarainen ympäristövaikutusten arviointi olisi tarpeen. Koska kyseessä on jo olemassa olevan väylän kunnostaminen, sen vaikutukset ovat selkeästi vähäisemmät kuin jos rakennettaisiin uusi meriväylä tai satama-alue 1350 tonnin aluksille.

Hankkeella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia pintavesien veden laatuun ja ekologiseen tilaan. Vaikutuksia kemialliseen tilaan on vaikea arvioida esitetyillä tiedoilla, koska ruopattavien alueiden sedimentin laadusta ei ole käytettävissä ajantasaista tietoa. Mikäli ruopattavalla alueella tehtävät sedimenttitutkimukset osoittavat, että ruopattavassa sedimentissä on haitallisia aineita ympäristön kannalta merkityksellisiä pitoisuuksia, tulee työnaikaiseen kiintoaineen leviämisen rajoittamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Tällöin myös vaikutukset kemialliseen tilaan voidaan minimoida.

ELY-keskus katsoo, että Väyläviraston selvitys YVA-tarveharkintaa varten on riittävä. Ruoppauksen ajallinen kesto ja ajoittuminen kussakin kohteessa sekä ruopattavien massojen läjittämiseen suunniteltu allas olisi tullut kuvata selkeämmin. Läjitysaltaan rakenteita tai veden johtamista pois altaasta ei ole esitetty.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Hankkeella ei ole hankkeesta vastaavan arvion mukaan merkittäviä yhteisvaikutuksia Outokumpu Oyj:n Tornion terästehtaan edustalle suunnitellun merituulivoimapuiston, Ajoksen merituulivoimapuiston laajennushankkeen tai Kemin Ajoksen sataman laajentamisen kanssa.

Ruoppaushanke sijoittuu pääosin Tornion edustan *Röyttä sisä* ja *Tornio ulko* - vesimuodostumille ja väylän ulko-osassa myös *Kemi-Simo ulko* - vesimuodostumalle. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ruoppaushanke voi toteutusaikana nostaa *Röyttä sisä* -vesimuodostuman kokonaisfosforin

pitoisuuksia tyydyttävälle tasolle ja kokonaistypen pitoisuuksia hyvälle tasolle, mutta vaikutusta seuraavan luokittelujakson keskipitoisuuksiin on vaikea arvioida, koska siihen vaikuttaa lisäksi muu rannikkovesien tilaan kohdistuva kuormitus. ELY-keskus katsoo, että yhteisvaikutukset jäävät todennäköisesti vähäisiksi.

Huomioitavat haittojen välttämisen- ja ehkäisemistoimenpiteet

Väyläviraston selvitys sisältää haittojen välittämiseksi suoritettavia toimenpiteitä. Näitä ovat mm. töiden ajoittaminen kalaston ja linnuston kannalta edullisimpaan ajankohtaan, ruoppaustyön toteuttaminen haittojen ehkäisemiseen parhaiten sopivalla kalustolla sekä ruoppauspaikkojen sedimenttitutkimus haitta-aineiden selvittämiseksi.

Esitetyt haittojen välttämisen- ja vähentämistoimenpiteet on huomioitu YVA-menettelyn tarpeellisuusharkinnassa. Mikäli ruopattavalla alueella tehtävät sedimenttitutkimukset osoittavat, että ruopattavassa sedimentissä on haitallisia aineita ympäristön kannalta merkityksellisiä pitoisuuksia, tulee työnaikaiseen kiintoaineen leviämisen rajoittamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Tulosten perusteella tulee arvioida myös sedimentin läjityskelpoisuus sekä valita oikea jatkokäsittely ja läjityspaikka.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hankkeen vaikutuksia voidaan lieventää riittävästi, kun ruoppaustyöt suoritetaan ympäristön kannalta ja massojen laatuun nähden parhaan käytännön mukaisesti (BEP) sekä parasta käyttökelpoista tekniikkaa hyödyntäen (BAT). Ruoppaustyöhön tulee valita tarkoitukseen parhaiten sopiva kalusto massamäärien minimoiseksi ja jotta voidaan kohdistaa ruoppaus vain suunnitellulle laajuudelle. Toteutettavien sedimenttitutkimusten perusteella tulee valita oikeat menetelmät ruoppaukseen ja sedimenttien käsittelyyn. Lisäksi ajoittamalla ruoppaustyöt ajankohtaan, jolloin niistä ei aiheudu haittaa vaelluskalojen kutuvaellukselle Tornionjokeen tai linnuston pesinnälle sekä kiinnittämällä huomiota hankealueen läheisyydessä oleviin matalikoihin ja kutukarikoihin, voidaan vaikutuksia lieventää riittävästi. Väyläviraston esityksen mukaisesti, mikäli ammattikalastajille aiheutuu kalastushaittoja, tulee niitä korvata.

ELY-keskus edellyttää Museoviraston vaatimien inventointien toteuttamista vedenalaisten muinaisjäännösten ja kulttuuriperintökohteiden selvittämiseksi.

Johtopäätös

Saatujen selvitysten perusteella Lapin ELY-keskus katsoo, että hanke ei todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan YVA-lain 3 §:ssä tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka olisivat rinnastettavissa YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin. Myöskään hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne eivät yksinään tai yhteisvaikutukset ja haittojen välttämisen- ja ehkäisemistoimenpiteet huomioon ottaen ole sellaisia, että hanke todennäköisesti aiheuttaa YVA-lain 3 §:ssä tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia, eikä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä siten ole tarpeen soveltaa hankkeeseen.

ELY-keskuksen päätös on tehty hankkeesta toimitettujen tietojen pohjalta. Mikäli hanke muuttuu olennaisesti esitetystä, YVA-menettelyn tarve tulee arvioida uudestaan.

Hankkeesta vastaavan on YVA-lain 31 §:n mukaisesti oltava riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista hanketta toteuttaessaan.

Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 3 §, 4 §, 11 §, 12 §, 13 §, 37 §, liite 1, liite 2

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 1 §, 2 §

Hallintolaki (434/2003) luku 7, 34 §, 62 a §, 62 b §

Muutoksenhaku

Hankkeesta vastaavan muutoksenhakuoikeus

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Muiden tahojen muutoksenhakuoikeus

Se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen, saa hakea muutosta tähän päätökseen, jolla on katsottu, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettely ole tarpeen. Muutosta voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun edellä mainitusta lupapäätöksestä on mahdollisuus valittaa (YVA-laki 37 § 2 momentti).

Päätöksestä tiedottaminen

Kuulutus ja päätös ovat nähtävillä 18.1. – 17.2.2023 Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla: www.ely-keskus.fi/kuulutukset, aluevalinta Lappi. Päätös julkaistaan sähköisesti ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi > Asiointi, luvat ja ympäristövaikutusten arviointi > Ympäristövaikutusten arviointi > YVA-päätökset > Alueellista tietoa, valitse Lapin ELY-keskus > Tornion meriväylän parantaminen, Tornio ja Kemi. Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan myös Tornion ja Kemin kaupunkien verkkosivuilla.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty. Asian on esitellyt ylitarkastaja Sannamari Pehkonen ja ratkaissut johtaja Timo Jokelainen. Allekirjoitukset ovat asiakirjan viimeisellä sivulla.

Jakelu

Hankkeesta vastaava saantitodistuksin.

Tiedoksi

Tornion kaupunki
Tornion kaupunki, ympäristönsuojeluviranomainen
Kemin kaupunki
Kemin kaupunki, ympäristönsuojeluviranomainen
Lapin liitto
Lapin aluehallintovirasto, pelastustoimi ja varautuminen
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristöluvut
Lapin pelastuslaitos

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
Puolustusvoimat, Pääesikunta
Rajavartiolaitos
Tornionlaakson museo
Museovirasto
Metsähallitus Luontopalvelut
Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen
Lapin ELY-keskus: Hämäläinen, Kurkela, Kallioniemi, Puro-Tahvanainen,
Lehvola, Ruokanen, Liikkanen

Liite

Valitusosoitus (PHAO_01)

liite Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen	Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla. Kirjallisesti tehtävä valitus on osoitettava Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle .
Valitusaika	<i>Valitusaika on 30 päivää siitä, kun tämä päätös on saatu tiedoksi. Tiedoksisaantipäivää ei lueta määräaikaan.</i> Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Jos kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan tiedoksi saaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänään.
Valituksen sisältö ja allekirjoitus	Valituskirjelmässä on ilmoitettava - valittajan nimi, ammatti ja kotikunta - päätös, johon muutosta haetaan ja miltä kohdin sitä haetaan - muutos, joka päätökseen vaaditaan tehtäväksi sekä - muutosvaatimuksen perustelut - osoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.
Valituksen liitteet	Valituskirjelmään on liitettävä - päätös, johon haetaan muutosta; alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus tiedoksisaantipäivästä tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta - asiamiehen valtakirja ja - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
Valituksen toimittaminen	Valitus on toimitettava Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kirjaamoon. Sen voi toimittaa henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä. Lähettäjän vastuulla asiakirjat saadaan lähettää myös postitse tai toimittaa lähetin välityksellä tai sähköpostilla. Postiin asiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus PL 189, 90101 OULU (Käyntiosoite: Isokatu 4, Oulu) puhelin 029 564 2800, faksi 029 564 2481 sähköposti pohjois-suomi.hao(at)oikeus.fi <i>Sähköpostia lähetettäessä (at)-merkki korvataan @-merkillä</i> aukioloaika klo 8.00 - 16.15

Tämä asiakirja LAPELY/4194/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/4194/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Jokelainen Timo 18.01.2023 10:48

Esittelijä Pehkonen Sannamari 18.01.2023 08:32